

1 Čo v praxi znamená právny pojem „rodičovské práva a povinnosti“? Aké sú práva a povinnosti nositeľa rodičovskej zodpovednosti?

V rumunskom občianskom zákonníku (*Codul Civil*) sa používa pojem **rodičovská autorita**. Rodičovská autorita znamená všetky práva a povinnosti týkajúce sa dieťaťa a jeho majetku. Práva a povinnosti náležia rovnocenne obom rodičom a vykonávajú sa v záujme dieťaťa. Rodičovská autorita sa vykonáva dovtedy, kým dieťa nedosiahne spôsobilosť na právne úkony v celom rozsahu.

Rodičovské práva a povinnosti (stanovené v článkoch 487 – 499 občianskeho zákonníka a v zákone č. 272/2004 o ochrane a presadzovaní práv detí, *Legea nr. 272/2004*) v súvislosti s dieťaťom zahŕňajú:

- právo a povinnosť vytvoriť a chrániť identitu dieťaťa. Dieťa sa ihneď po narodení zaregistruje a má právo na meno a občianstvo. Rodičia vyberú meno a priezvisko dieťaťa,
- právo a povinnosť vychovávať dieťa. Rodičia majú právo a povinnosť vychovávať dieťa, starať sa o jeho zdravie a telesný, psychologický a duševný rozvoj, o vzdelanie, štúdium a odbornú prípravu v súlade so svojimi vlastnými presvedčeniami, vlastnosťami a potrebami dieťaťa,
- právo a povinnosť vykonávať dohľad nad dieťaťom,
- právo a povinnosť poskytovať dieťaťu podporu. Rodičia sú povinní spoločne a nerozdielne vyživovať svoje maloleté dieťa. Rodičia sú povinní podporovať svoje plnoleté študujúce dieťa až do ukončenia štúdia, ale nie dlhšie ako do veku 26 rokov,
- právo prijať určité disciplinárne opatrenia voči dieťaťu. Zakázané je prijímať niektoré opatrenia, napríklad niektoré telesné tresty, ktoré by narušili telesný, duševný alebo emočný stav dieťaťa,
- právo požiadať o návrat dieťaťa od akejkoľvek osoby, ktorá ho neoprávnene zadržáva,
- právo rodičov na zlúčenie s dieťaťom. Toto právo koreluje s právom dieťaťa nebyť oddelené od svojich rodičov z iných ako mimoriadnych a dočasných dôvodov (napr. opatrenia týkajúce sa umiestnenia),
- právo rodiča mať osobné väzby so svojím dieťaťom. Spôsoby udržiavania osobných väzieb s dieťaťom sú napr.: navštevovanie dieťaťa u neho doma, navštevovanie dieťaťa v škole, trávenie prázdnin dieťaťa s každým z rodičov,
- právo určiť domov dieťaťa. Maloleté dieťa má žiť so svojimi rodičmi. Ak rodičia nežijú spolu, o domove dieťaťa rozhodnú na základe vzájomnej dohody. V prípade nezhody medzi rodičmi rozhodne poručnícky súd (*Instanța de tutelă*),

právo súhlasiť so zasnúbením alebo manželstvom maloletého dieťaťa, ktoré dosiahlo vek 16 rokov, právo súhlasiť s osvojením dieťaťa, právo odvolať sa voči opatreniam prijatým orgánmi v súvislosti s dieťaťom a podávať žiadosti a žaloby vo vlastnom mene a v mene dieťaťa.

Rodičovské práva a povinnosti (stanovené v článkoch 500 – 502 občianskeho zákonníka) v súvislosti s majetkom dieťaťa môžu zahŕňať: **spravu majetku dieťaťa**. Rodič nemá žiadne právo v súvislosti s majetkom dieťaťa a dieťa nemá žiadne právo v súvislosti s majetkom rodiča, okrem práva na dedenie a výživné. Rodičia majú právo a povinnosť spravovať majetok svojho maloletého dieťaťa a zastupovať ho v občianskoprávných dokumentoch alebo vyjadriť svoj súhlas s týmito dokumentmi. Po dosiahnutí veku 14 rokov maloleté dieťa vykonáva svoje práva a povinnosti samo, ale so súhlasom rodičov a podľa potreby poručníckeho súdu,

právo a povinnosť zastupovať maloleté dieťa v občianskych dokumentoch alebo vyjadriť súhlas s týmito dokumentmi. Do veku 14 rokov dieťa v občianskych dokumentoch zastupujú rodičia, lebo je bez úplnej spôsobilosti na právne úkony. Vo veku od 14 do 18 rokov dieťa vykonáva svoje práva a povinnosti samo, ale vzhľadom na jeho obmedzenú spôsobilosť na právne úkony sa vyžaduje predchádzajúci súhlas rodičov.

2 Kto má spravidla rodičovské práva a povinnosti voči dieťaťu?

Práva a povinnosti náležia rovnocenne obom rodičom (článok 503 ods. 1 občianskeho zákonníka), ak sú rodičia manželia; po rozvoze (článok 397 občianskeho zákonníka); ďalej rodičovi, ktorého príbuzenstvo bolo stanovené v prípade, že dieťa sa narodilo mimo manželstva; a obom rodičom, ak žijú v domácom partnerstve (článok 505 ods. 1 občianskeho zákonníka).

Rodičovskú autoritu vykonávajú (odlúčení) rodičia nerovnomerne: v prípade zániku manželstva rozvozom, ak sa súd domnieva, že je v záujme dieťaťa, aby rodičovskú autoritu vykonával iba jeden z rodičov (článok 398 občianskeho zákonníka); v prípade zániku manželstva (článok 305 ods. 2 občianskeho zákonníka); ak sa dieťa narodilo mimo manželstva a rodičia nežijú v domácom partnerstve (článok 505 ods. 2 občianskeho zákonníka).

Rodičovskú autoritu vykonáva jeden z rodičov podľa článku 507 občianskeho zákonníka, keď druhý rodič zomrel, bol pozbavený rodičovských práv alebo dostal zákaz atď.

Rodičovskú autoritu vykonávajú rodičia čiastočne, keď práva a povinnosti náležia tretej strane alebo ústavu poskytujúcemu starostlivosť (článok 399 občianskeho zákonníka).

3 Ak rodičia nie sú schopní alebo ochotní vykonávať rodičovské práva a povinnosti voči svojim deťom, môže tým byť namiesto nich poverená iná osoba?

Rodič maloletého dieťaťa, ktoré dosiahlo vek 14 rokov, má rodičovské práva a povinnosti len v súvislosti s týmto dieťaťom. Práva a povinnosti v súvislosti s majetkom dieťaťa náležia poručníkovi dieťaťa alebo inej osobe.

Poručníctvo maloletých detí sa stanovuje vtedy, keď obaja rodičia zomreli, sú neznámi, boli pozbavení výkonu rodičovských práv alebo boli obvinení z trestného činu, ktorý ich pozbavuje rodičovských práv, vzťahuje sa na nich súdny zákaz, sú nezvestní alebo boli vyhlásení za mŕtvych a súd po skončení osvojenia rozhodne, že je v záujme dieťaťa stanoviť poručníctvo.

Poručníctvo sa stanovuje vtedy, keď dieťa nedostáva starostlivosť od oboch rodičov po tom, ako boli pozbavení výkonu rodičovských práv.

Vo výnimočných prípadoch môže poručnícky súd rozhodnúť o umiestnení dieťaťa k príbuznému alebo inému rodinnému príslušníkovi alebo k inej osobe s ich súhlasom, prípadne do ústavu poskytujúceho starostlivosť.

4 Ako sa ustanovujú budúce rodičovské práva a povinnosti v prípade, že sa rodičia rozvedú alebo žijú oddelene?

Rodičovská autorita po rozvoze náleží obom rodičom spoločne, prípadne iba jednému z nich, ak na to existujú oprávnené dôvody v záujme dieťaťa. Druhý rodič si zachová právo dohliadať na to, ako je dieťa vychovávané a vzdelávané, a právo súhlasiť s jeho osvojením.

Vo výnimočných prípadoch môže poručnícky súd rozhodnúť o umiestnení dieťaťa k príbuznému alebo inému rodinnému príslušníkovi alebo k inej osobe s ich súhlasom, prípadne do ústavu poskytujúceho starostlivosť. Tieto osoby vykonávajú práva a povinnosti rodičov v súvislosti s dieťaťom (článok 399 občianskeho zákonníka).

Keď sa dieťa narodilo mimo manželstva a bolo stanovené jeho príbuzenstvo s oboma rodičmi, rodičia vykonávajú rodičovskú autoritu spoločne a rovnocenne, ak žijú v domácom partnerstve. Ak rodičia dieťaťa narodeného mimo manželstva nežijú v domácom partnerstve, rodičovskú autoritu vykonáva len jeden z rodičov.

Rozvod so súhlasom manželov môže stanoviť notár, a to aj vtedy, keď manželia majú maloleté deti narodené v manželstve, mimo manželstva alebo osvojené, alebo keď sa manželia dohodnú na všetkých aspektoch v súvislosti s používaním priezviska po rozvoде, na výkone rodičovskej autority oboma rodičmi, stanovení domova detí po rozvoде, spôsobe, akým sa budú udržiavať osobné väzby medzi oddelenými rodičmi a jednotlivými deťmi, ako aj stanovení príspevku rodičov k nákladom na výchovu, vzdelanie, štúdium a odbornú prípravu detí. Ak sa v správe zo sociálneho prieskumu ukáže, že dohoda manželov o spoločnom výkone rodičovskej autority alebo o stanovení domova detí nie je v záujme dieťaťa, notár zamietne návrh na rozvod a odporučí manželom, aby sa obrátili na súd.

5 Ak rodičia uzatvoria dohodu týkajúcu sa rodičovských práv a povinností, aké formality musia dodržať, aby bola dohoda právne záväzná?

Rodičia sa môžu dohodnúť na výkone rodičovskej autority alebo na opatreniach prijímaných na ochranu dieťaťa so súhlasom poručníckeho súdu, ak je to v záujme dieťaťa (článok 506 občianskeho zákonníka).

Účastníci sa môžu dostaviť kedykoľvek v priebehu konania aj bez predvolania a požiadať o potvrdzujúce rozhodnutie súdu, ktorým sa ich dohoda stáva zákonnou. Súhlasný rozsudok je konečný a vykonateľný.

6 Ak rodičia nedospejú k dohode o rodičovských právach a povinnostiach, ako inak môžu tento problém mimosúdne riešiť?

Mediácia predstavuje voliteľnú možnosť pred postúpením veci súdu. Počas riešenia sporu sú súdne orgány povinné informovať účastníkov o možnosti a výhodách využitia mediácie. Ak mediácia nevedie k dohode, sporné otázky vyrieši súd.

7 Ak pôjdu rodičia na súd, o akých záležitostiach týkajúcich sa dieťaťa môže sudca rozhodnúť?

Pozri odpoveď na otázku 1.

8 Ak súd rozhodne o tom, že dieťa zverí do starostlivosti iba jednému z rodičov, znamená to, že môže rozhodovať o všetkých záležitostiach týkajúcich sa dieťaťa bez toho, aby sa najskôr poradil s druhým rodičom?

Ak súd rozhodne, že rodičovskú autoritu má vykonávať len jeden z rodičov, tento rodič bude sám rozhodovať o všetkých záležitostiach súvisiacich s dieťaťom. Druhý rodič si zachová právo kontrolovať, ako je dieťa vychovávané a vzdelávané, ako aj právo súhlasiť s jeho osvojením.

9 Ak súd rozhodne, že dieťa má byť zverené do opatery oboch rodičov, čo to znamená v praxi?

Rodičia vykonávajú rodičovskú autoritu spoločne a rovnocenne. Ak jeden z rodičov sám vykonáva bežné právne úkony v súvislosti s výkonom rodičovských práv a plnením rodičovských povinností, predpokladá sa v dobrej viere, pokiaľ ide o tretie strany, že má súhlas aj druhého rodiča.

10 Na ktorý súd alebo orgán sa mám obrátiť, ak chcem podať žiadosť o priznanie rodičovských práv a povinností? Aké postupy musím dodržať a aké dokumenty je potrebné k žiadosti pripojiť?

Návrhy na ochranu osôb, pre ktoré je príslušný poručnícky a rodinný súd (*okresný súd alebo podľa potreby tribunál špecializovaný na maloleté deti a rodiny*), rieši miestne príslušný súd podľa domicilu alebo pobytu chránenej osoby (článok 94 občianskeho súdneho poriadku, *Codul de Procedură Civilă*).

Súd v mieste domicilu navrhovateľa je príslušný v prípade návrhov týkajúcich sa stanovenia príbuzenstva a súd, v ktorého obvode má navrhovateľ (veriteľ) pobyt, je príslušný v prípade návrhov týkajúcich sa vyživovacej povinnosti (vrátane štátnych príspevkov na deti).

K návrhu je nutné predložiť tieto dokumenty: kópiu rodného listu maloletého dieťaťa, kópiu dokladu totožnosti, kópiu rozsudku o rozvoде manželstva, dohodu o mediácii (ak existuje) a akékoľvek ostatné dokumenty, ktoré sa považujú za užitočné pri riešení veci. Návrh je oslobodený od kolkového poplatku.

11 Aký postup sa uplatňuje v týchto prípadoch? Je k dispozícii mimoriadne konanie v naliehavých prípadoch?

Súd môže prijať predbežné opatrenia prostredníctvom príkazu predsedu súdu v priebehu celého konania o rozvoде (osobitný postup s kratšími lehotami urovnania), a to v súvislosti so určením domova maloletého dieťaťa, vyživovacou povinnosťou, čerpaním štátneho príspevku na deti a využívaním domácnosti manželov (článok 919 občianskeho súdneho poriadku).

12 Môžem získať právnu pomoc na pokrytie trov konania?

O právnu pomoc možno požiadať na základe urgentného nariadenia č. 51/2008 (*Ordonanța de Urgență nr. 51/2008*) o verejnej právnej pomoci v občianskych veciach prijatého zákonom č. 193/2008 (*Legea nr. 193/2008*) v znení zmien.

Právna pomoc sa môže priznať oddelene alebo kumulatívne vo forme pomoci právnikovi, platby za služby znalca, prekladateľa alebo tlmočníka, platby trov súdneho exekútora a vo forme oslobodenia, zníženia, zmeny rozvrhu alebo odloženia platieb súdnych trov.

V plnej miere môžu právnu pomoc využiť osoby, ktorých čistý mesačný príjem na rodinného príslušníka bol v uplynulých dvoch mesiacoch pred návrhom nižší ako 300 RON. Ak je príjem nižší ako 600 RON, právna pomoc sa poskytne na úrovni 50 %. Tieto stanovené podmienky však nebránia tomu, aby navrhovateľia, ktorých prostriedky prekročujú uvedenú hranicu, využili právnu pomoc, ak preukážu, že nemôžu uhradiť súdne trovy v dôsledku rozdielu medzi životnými štandardmi v štáte domicilu alebo obvyklého pobytu a v štáte, kde prebieha konanie.

13 Je možné odvolať sa proti rozhodnutiu o rodičovských právach a povinnostiach?

Rozsudok vo veciach týkajúcich sa výkonu rodičovskej autority (ako vedľajšie veci konania o rozvoде alebo v rámci hlavného konania) podlieha len odvolaniu v lehote 30 dní od vydania rozsudku alebo len súdному preskúmaniu v prípade súhlasného rozsudku, ktorý potvrdil dohodu účastníkov.

14 Niekedy môže byť nevyhnutné obrátiť sa kvôli výkonu rozhodnutia o rodičovských právach a povinnostiach na súd alebo iný orgán. Aké postupy sa v takýchto prípadoch uplatňujú?

Ak povinný dobrovoľne neplní svoju povinnosť, oprávnený to musí oznámiť súdному exekútorovi. Súdny exekútor požiada vykonávací súd o súhlas s výkonom. Vec sa vyrieši na uzavretom pojednávaní bez predvolania účastníkov.

Ak bola žiadosť o výkon schválená, súdny exekútor pošle rodičovi alebo osobe, s ktorou maloleté dieťa žije, príkaz a predvolanie, čím jej oznámi dátum dostavenia sa s maloletým dieťaťom, aby ho oprávnený mohol prevziať, alebo tejto osobe nariadi, aby druhému rodičovi umožnila vykonávať jeho právo na osobné vzťahy s maloletým dieťaťom.

Ak povinný nevykoná svoju povinnosť, súdny exekútor pristúpi k nútenému výkonu v prítomnosti zástupcu generálneho riaditeľstva pre sociálnu pomoc a ochranu dieťaťa a v prípade potreby v prítomnosti psychológa a policajtov. Nikto nesmie zastrašovať maloleté dieťa ani naň vyvíjať tlak, aby sa podvolilo výkonu.

Ak povinný neplní svoju povinnosť, až do výkonu sa uplatňuje postih stanovený súdom a súdny exekútor oznámi prokurátorovi, aby začal stíhanie.

Ak to maloleté dieťa odmietne, súdny exekútor pošle oficiálnu správu zástupcovi generálneho riaditeľstva pre sociálnu pomoc a ochranu dieťaťa a príslušný súd nariadi, aby maloleté dieťa absolvovalo poradenský program, na konci ktorého psychológ vypracuje správu. Ak to maloleté dieťa odmietne po obnovení núteného výkonu, oprávnený môže požiadať súd, aby uplatnil postih.

15 Čo musím urobiť, aby bolo rozhodnutie o rodičovských právach a povinnostiach vydané súdom v inom členskom štáte uznané a vykonané v tomto členskom štáte?

Pri uznávaní rozhodnutia o rodičovskej autorite sa uplatňujú ustanovenia nariadenia (ES) č. 2201/2003. Návrh sa podáva tribunálu v mieste domicilu odporcu alebo v mieste jeho pobytu v Rumunsku. Voči uznaniu sa možno odvolať na miestne príslušnom odvolacom súde (*Curtea de Apel*) alebo ho možno napadnúť návrhom na súdne preskúmanie na Najvyššom kasačnom a justičnom súde (*Înalta Curte de Casație și Justiție*).

16 Na ktorý súd v tomto členskom štáte sa mám obrátiť, ak chcem namietať proti uznaniu rozhodnutia o rodičovských právach a povinnostiach, ktoré vydal súd v inom členskom štáte? Aký postup sa uplatňuje v týchto prípadoch?

Ak chce zainteresovaná osoba napadnúť uznanie rozhodnutia o rodičovskej autorite, môže sa obrátiť na tribunál v mieste domicilu odporcu alebo v mieste jeho pobytu v Rumunsku.

17 Ktorý právny poriadok uplatňuje súd v konaní o rodičovských právach a povinnostiach, ak dieťa alebo účastníci konania nežijú v tomto členskom štáte alebo majú odlišnú štátnu príslušnosť?

V článku 2611 občianskeho zákonníka sa uvádza, že právo uplatniteľné na rodičovskú autoritu a ochranu detí je stanovené v Dohovore o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone a spolupráci v oblasti rodičovských práv a povinností a opatrení na ochranu dieťaťa prijatom v Haagu 19. októbra 1996, ktorý bol ratifikovaný zákonom č. 361/2007.

Táto webová stránka je súčasťou portálu [Vaša Európa](#).

Privítame vašu [spätnú väzbu](#), pokiaľ ide o užitočnosť poskytnutých informácií.

Your
Europe

This webpage is part of an EU quality network

Posledná aktualizácia: 16/12/2020

Obsah pôvodných vnútroštátnych jazykových verzií na tejto webovej lokalite spravujú príslušné kontaktné body EJS. Preklady týchto textov zabezpečila Európska komisia. V prekladoch preto ešte môžu chýbať možné úpravy pôvodných textov, ktoré neskôr vykoná príslušný štátny orgán členského štátu. Európska justičná sieť pre občianske a obchodné veci ani Európska komisia nenesú žiadnu zodpovednosť ani inak neručia za informácie alebo údaje, ktoré tento dokument obsahuje alebo na ktoré odkazuje. Právne normy v oblasti autorských práv členského štátu zodpovedných za túto stránku nájdete v právnom oznámení.